

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA LEVA C. MOLDOVEI

(Cererea nr. 12444/05)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

15 decembrie 2009

DEFINITIVĂ

la 15 martie 2010

potrivit articolului 44 § 2 (b) din Convenție

Această hotărîre a poate fi supusă unei revizuii editoriale.

În cauza Leva contra Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), statuînd într-o cameră compusă din următorii judecători:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *Judecători*,

și Lawrence Early, *Grefierul Secțiunii*,

Deliberînd cu ușile închise la 24 noiembrie 2007,

Pronunță următoarea hotărîre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin cererea (nr. 12444/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului potrivit articolului 34 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale ("Convenția"), de doi cetățeni ai Republicii Moldova, dl Simion Leva și dl Octavian Leva („reclamanții”), la 23 martie 2005.

2. Reclamanții au fost reprezentați de dl A. Chiriac, avocat cu sediul la Strasbourg. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamanții au susținut, în special, că au fost arestați în absența unei bănuieli rezonabile că ar fi comis o infracțiune, că nu au fost informați prompt despre motivele reținerii lor și că nu li s-au acordat timp și condiții pentru a-și pregăti apărarea.

4. La 11 ianuarie 2007, Președintele Secțiunii a Patra a decis să comunice cererea Guvernului. De asemenea, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 3 din Convenție).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamanții s-au născut în 1953 și, respectiv în 1981, și locuiesc în Sankt Petersburg și, respectiv în București.

6. Circumstanțele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate după cum urmează.

7. La 10 martie 1995, S.L. (primul reclamant) a fost numit director al S.A. Aroma, o companie de stat producătoare de alcool. Între 13 aprilie 2002 și 21 mai 2003, dînsul a lucrat în calitate de director al departamentului agro-industrial Moldova-Vin. În iunie 2003 fiul său O.L. (al doilea reclamant) a absolvit Academia de Studii Economice din Moldova și la 1 noiembrie 2003, el a fost angajat în calitate de economist la Vinis N.L.G. Acesta deține și o cotă de participație de 16,8% în compania respectivă.

8. Reclamanții sunt acuzați de organizarea, în perioada dintre 1 iunie 2000 și 1 noiembrie 2003, achiziționării de sticle de către S.A. Aroma, utilizînd serviciile companiilor Vinis N.L.G. și Dimplox S.R.L., în loc să le cumpere direct de la producător, astfel prejudiciind interesele companiei de stat. Profiturile realizate au fost ulterior direcționate spre Aroma-Floris S, o companie privată înregistrată în Letonia, în care S.L. deținea o cotă de participație de 22%. Asociatul său, A.F., deținea o cotă de participație de 23% și a fost de asemenea reținut și învinuit de coautorat la infracțiune.

9. Conform reclamanților, fapt care nu a fost contestat de Guvern, Vinis N.L.G. este proprietarul renumitelor sticle înregistrate cu marca Barza Neagră și Djin, care sunt utilizate pentru coniac de către diverse companii, inclusiv de S.A. Aroma. Sticlele sunt produse de către fabrica de sticlă din Chișinău pe baza contractelor cu Vinis N.L.G. Fabrica de sticlă nu a putut vinde nimănui astfel de sticle fără consimțămîntul deținătorului sticlelor înregistrate - Vinis N.L.G.

1. Reținerea lui S.L.

10. În dimineața zilei de 5 noiembrie 2004, la aproximativ ora 10 dimineața, S.L. pleca la serviciu, cînd doi bărbați mascați s-au apropiat de el și l-au apucat de mîini. Un al treilea bărbat s-a prezentat ca ofițer al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției („CCCEC”) și i-a înmînat lui S.L. o citație pentru prezentarea la CCCEC. Un al patrulea bărbat a filmat evenimentul. Secvențe ale filmului au fost ulterior difuzate la postul național de televiziune. Potrivit Guvernului, reclamantul a fost arestat la ora 12:20.

11. S.L. a fost urcat forțat într-o mașină și condus la CCCEC, unde se pretinde că ar fi fost informat că are nevoie de un avocat și că reținerea sa a

fost ordonată de înalta conducere din Moldova. Deoarece nu avea agenda sa, S.L. nu și-a putut telefona avocatul. În pofida insistenței sale de a fi asistat de propriul avocat, cererea acestuia a fost respinsă și i s-au oferit serviciile unui avocat numit de ofițerul de urmărire penală.

12. Conform lui S.L., acesta nu a putut discuta liber despre cauza sa cu avocatul, deoarece un bărbat mascat și ofițerul de urmărire penală erau prezenți la discuția dintre ei, care a avut loc în biroul ofițerului de urmărire penală.

13. Ulterior, S.L. a fost informat că este acuzat de sustrageri în proporții mari. El a fost recunoscut în mod oficial în calitate de bănuț în aceeași zi și a fost plasat în Izolatorul de detenție preventivă al CCCEC. Cauza penală nr. 2004036575 a fost unica la care s-a făcut referință în procesul-verbal cu privire la reținerea lui S.L.

Toate înfînirile sale ulterioare cu propriul avocat ales în sediul CCCEC s-au desfășurat în camera pentru întrevederile dintre avocat și client, în care aceștia erau separați printr-un paravan de sticlă și unde, după cum se pretinde, trebuiau să strige pentru a se putea auzi. În camera pentru întrevederile dintre avocat și client din Izolatorul de detenție preventivă al CCCEC, spațiul pentru deținuți este separat de restul camerei printr-o ușă și un geam. Geamul este confecționat din două plăci de sticlă. Ambele plăci au fost găurite cu un burghiu; totuși, găurile nu coincid, astfel încât nimic nu poate fi transmis prin geam. Mai mult, între plăcile de sticlă se află o plasă verde și densă confecționată fie din sîrmă subțire, fie din plastic, acoperind suprafața găurită a geamului. Nu există spațiu pentru transmiterea documentelor între avocat și clientul său. După cum s-a pretins, S.L. și avocatul său nu puteau lucra în mod corespunzător cu documentele și simțeau că există riscul de a fi ascultați de către ofițerii CCCEC.

2. Reținerea lui O.L.

14. La 5 noiembrie 2004, automobilul lui O.L. a fost oprit de persoane mascate la aproximativ aceeași oră la care tatăl său era reținut. O.L. a fost urcat forțat într-un automobil și condus la CCCEC. Cererea acestuia de a se prezenta la CCCEC în temeiul citației care tocmai îi fusese înmînată (și care nu indica ora la care trebuia să se prezinte la CCCEC) a fost ignorată. Evenimentul a fost filmat. Potrivit Guvernului, reclamantul a fost reținut la ora 16:20.

15. La sediul CCCEC, dînsul a fost informat că avea nevoie de un avocat. El și-a sunat un coleg și l-a rugat să îi telefoneze avocatului său. Atunci cînd avocatul a ajuns la sediul CCCEC, ei nu au avut posibilitatea să discute în mod confidențial și au fost nevoiți să discute în biroul ofițerului de urmărire penală, în prezența ofițerului și a unei persoane mascate.

16. După ce a depus declarații, O.L. a fost recunoscut oficial în calitate de bănuț și plasat în Izolatorul de detenție preventivă al CCCEC.

17. Toate întâlnirile sale ulterioare cu avocatul, petrecute la sediul CCCEC, s-au desfășurat în camera pentru întrevederi, unde aceștia erau despărțiți prin paravanul din sticlă, nu puteau lucra în mod corespunzător cu documentele și unde exista riscul de a fi ascultați de ofițerii CCCEC.

18. Procesele-verbale ale reținerii fiecărui reclamant au reprodus, *inter alia*, textul articolului 166 din Codul de procedură penală (a se vedea paragraful 34 *infra*), cu spațiu rezervat pentru note privind fiecare eventual temei de reținere. Unicul temei care a fost completat stipula că

„martorii oculari au identificat direct [pe fiecare reclamant] ca autor al infracțiunii prevăzute de articolul 195 § 2 din Codul penal.”

3. Procedura privind detenția reclamanților

19. Ambii reclamanți au contestat în instanță procesele-verbale ale reținerii lor ca neîntemeiate. Ei au afirmat că nu au fost identificați de nici un martor ocular în calitate autori ai comiterii vreunei infracțiuni. Acuzarea a solicitat cercetarea deținuților în stare de arest. Ea s-a bazat pe materialele adunate în cadrul cauzei penale nr. 2004036575 cu privire la ambii reclamanți, conform cărora aceștia erau bănuși că ar fi comis sustrageri în proporții mari de la o companie proprietate de stat, pe care S.L. a administrat-o până în 2003.

20. La 8 noiembrie 2004, judecătorul de instrucție al Judecătoriei sectorului Buiucani a adoptat două încheieri, prin care a respins cererea procurorului de a cerceta reclamanții în stare de arest. Instanța a constatat că, deși reclamanții erau bănuși de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave și procedura a fost inițiată în conformitate cu legea, în nici unul dintre cele două dosare nu a fost prezentată vreo probă cu privire la pretinsul pericol al eschivării de la urmărirea penală sau al comiterii de către reclamanți a altor infracțiuni. În instanță nu a fost depusă nici o declarație a martorilor oculari, care ar fi identificat reclamanții în calitate de autori ai unei infracțiuni. În plus, aceștia aveau familii și reședința permanentă în Chișinău, iar S.L. era grav bolnav și necesita îngrijire medicală permanentă.

21. De asemenea, instanța a constatat că acuzarea a prezentat materiale incomplete adunate în cadrul cauzei penale nr. 2003035083 și, că ultima nu a fost conexasă cu cauza penală nr. 2004036575, care a constituit baza cererii procurorului.

22. Instanța nu a dispus limitarea libertății de mișcare a reclamanților și ei au fost eliberați imediat. S.L. a fost supus unei operații chirurgicale la 9 noiembrie 2004, părăsind spitalul în aceeași zi.

23. La 8 noiembrie 2004, acuzarea a înaintat recurs, invocând, *inter alia*, că instanța nu a luat în considerație materialele adunate în cadrul cauzei penale nr. 2003035115.

24. La 10 noiembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a admis recursul acuzării și a casat decizia instanței inferioare în privința lui S.L., dispunând

cercetarea în stare de arest pe un termen de zece zile. Această decizie era definitivă. La 12 noiembrie 2004, aceeași instanță a adoptat o decizie similară în privința lui O.L.

25. Instanța a prezentat motive similare pentru cercetarea fiecărui reclamant în stare de arest preventiv, și anume:

“[fiecare reclamant] este învinuit de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave și există riscul că va influența martorii și că se va ascunde de urmărirea penală”.

26. Instanța a adăugat că judecătorul de instrucție ar fi trebuit să se abțină de la examinarea cauzei lui S.L., pe care el anterior l-a reprezentat într-o cauză penală. Decizia respectivă era definitivă.

4. Procedura cu privire la extrădarea reclamanților în Moldova

27. La 9 noiembrie 2004, reclamanții și A.F. au părăsit țara. S.L. a plecat în Rusia, unde acesta a solicitat și a obținut azil, primind cetățenia rusă la 15 februarie 2006. O.L. a plecat în România și A.F. a plecat în Letonia. La 12 noiembrie 2004, reclamanților au fost puși sub învinuire.

28. La 13 septembrie 2005, autoritățile moldovene au solicitat autorităților române competente extrădarea lui O.L. Solicitînd explicații și documente suplimentare de la autoritățile moldovene, la 15 noiembrie 2005, Curtea de Apel București a respins cererea respectivă. Instanța a constatat că documentele prezentate de Procuratura Generală a Republicii Moldova nu au demonstrat vinovăția lui O.L. în comiterea unei infracțiuni. Materialale cauzei au indicat că alte două persoane, inclusiv tatăl lui O.L., au fost învinuiți de comiterea sustragerilor. De asemenea, din documentele puse la dispoziția sa, instanța a constatat că în timpul urmăririi penale și pînă în iunie 2003, O.L. a fost student și nu a deținut o funcție managerială în vreuna dintre companiile menționate în dosarul penal. După cum a fost confirmat de autoritățile moldovenești, O.L. nu avea dreptul de a semna documente în numele companiei Vinis N.L.G., ceea ce contrazicea în mod direct afirmația procurorilor moldoveni că acesta ar fi fost directorul companiei respective în 2002. Nu a fost depusă nici o probă în instanță precum că O.L. a participat într-un oarecare mod la pretinsa comitere a infracțiunii.

29. La 9 decembrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a României a menținut decizia instanței inferioare. Instanța a accentuat că materialele prezentate îl indicau pe O.L. în calitate de complice, fără a oferi detalii, dar se refereau în primul rînd la tatăl acestuia.

30. La o dată necunoscută, autoritățile moldovenești au solicitat autorităților ruse competente extrădarea lui S.L. La 21 martie 2006, autoritățile ruse au răspuns că ele nu îl puteau extrăda pe S.L., deoarece dînsul era cetățean al Federației Ruse.

31. Conform Guvernului reclamat, la 28 noiembrie 2006, urmărirea penală în privința reclamanților a fost suspendată, din cauza imposibilității

de a stabili locul de aflare al acestora și din cauza imposibilității terminării urmăririi penale în absența reclamațiilor.

32. Într-o scrisoare datată cu 21 martie 2007, CCCEC a notificat Agentul Guvernamental că reclamațiile au fost informați cu privire la acuzațiile ce li se aduc în cadrul cauzei penale nr. 2004036575. Ținând cont de faptul că celelalte două cauze penale nu au fost pornite în privința reclamațiilor personal, ci în privința „persoanelor cu putere de decizie” din cadrul S.A. Aroma, nu a fost necesară informarea reclamațiilor despre cauzele penale respective. Într-o scrisoare adresată Agentului Guvernamental în aprilie 2007, Procuratura Generală a declarat că reclamațiile au fost informați cu privire la obiectul cauzei penale nr. 2004036575. Aceștia nu au fost informați cu privire la celelalte două cauze penale, deoarece conform legii, trebuia informată doar persoana sau autoritatea care a depus sesizarea în sensul începerii urmăririi penale.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

33. Legislația națională pertinentă a fost stabilită în *Sarban c. Moldovei* (nr. 3456/05, §§ 51-56, 4 octombrie 2005) și *Boicenco c. Moldovei* (nr. 41088/05, §§ 64-67, 11 iulie 2006).

34. În plus, articolul 166 din Codul de procedură penală prevede următoarele:

„Articolul 166. Temeiurile pentru reținerea persoanei bănuite de săvârșirea infracțiunii

(1) Organul de urmărire penală are dreptul să rețină persoana, dacă există o bănuială rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an, numai în cazurile:

- 1) dacă aceasta a fost prinsă în flagrant delict;
- 2) dacă martorul ocular, inclusiv victima, indică direct că anume această persoană a săvârșit infracțiunea;
- 3) dacă pe corpul sau pe hainele persoanei, la domiciliul ei ori în unitatea ei de transport sînt descoperite urme evidente ale infracțiunii.

(2) În alte circumstanțe care servesc temei pentru o bănuială rezonabilă că o persoană a săvârșit infracțiunea, aceasta poate fi reținută numai dacă a încercat să se ascundă sau dacă nu are loc de trai permanent ori nu i s-a putut constata identitatea. ...”

„Articolul 176. Temeiurile pentru aplicarea măsurilor preventive

(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de

urmărire penală sau de instanță, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni, de asemenea ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

...”

ÎN DREPT

35. Reclamanții s-au plîns în temeiul articolului 5 § 1 din Convenție că au fost privați ilegal de libertate.

Partea pertinentă a articolului 5 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

(c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;

36. De asemenea, aceștia s-au plîns în temeiul articolului 5 § 2 din Convenție că nu au fost informați prompt cu privire la motivele reținerii lor.

Articolul 5 § 2 prevede următoarele:

„2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.”

37. De asemenea, reclamanții s-au plîns în temeiul articolului 6 § 1 din Convenție că instanțele nu au examinat esența faptelor înainte de a dispune cercetarea lor în stare de arest preventiv, odată ce acestea nu au ținut cont de existența altor două cauze penale pornite în privința lor.

Partea pertinentă a articolului 6 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public ... a cauzei sale ...”

38. Reclamanții s-au plîns în continuare în temeiul articolului 6 § 3 din Convenție că în Izolatorul de detenție preventivă al CCCEC nu existau condiții corespunzătoare pentru întrevederi confidențiale cu avocații lor. S.L. s-a plîns în temeiul aceluiași articol că nu i s-a permis să fie reprezentat de un avocat pe care l-a ales la 5 noiembrie 2004. Partea pertinentă a articolului 6 prevede următoarele:

„3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

... (c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer; ...”

39. În final, reclamanții s-au plîns în temeiul articolului 13 din Convenție de inexistența remediilor împotriva deciziilor ilegale.

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA

40. Reclamanții s-au plîns în temeiul articolului 6 § 1 că instanțele nu le-au examinat cauza în detaliu înainte de a decide asupra aplicării arestării preventive. Curtea consideră că articolul 6 nu a fost aplicabil ședinței respective, deoarece se referea exclusiv la detenția preventivă a reclamanților și nu la fondul acuzațiilor ce li s-au adus. Rezultă că această plîngere este incompatibilă *ratione materiae* cu prevederile Convenției, în sensul articolului 35 § 3 din Convenție, și trebuie respinsă conform articolului 35 § 4.

41. Curtea notează că în cererea lor inițială reclamanții s-au plîns de încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 6 § 3 din Convenție. Totuși, Curtea a considerat că această plîngere, referitoare la pretinsa imposibilitate de a avea întrevederi confidențiale cu avocatul reclamanților pentru a discuta aspectele legate de arestarea preventivă, urma a fi examinată de Curte mai degrabă în conformitate cu articolul 5 § 4 din Convenție. Respectiv, părțile au fost rugate să-și prezinte comentariile în contextul articolului 5 § 4, care prevede:

„4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

42. Curtea consideră că plîngerile reclamanților în temeiul articolului 5 §§ 1, 2 și 4 ridică probleme de fapt și de drept care sunt suficient de serioase, astfel încît aprecierea lor trebuie să depindă de o examinare a fondului cauzei și că nu s-au stabilit temeiuri pentru declararea acestora inadmisibile. În consecință, Curtea declară aceste plîngeri admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 din Convenție (a se vedea paragraful 4 *supra*), Curtea va examina imediat fondul acestor plîngeri.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 5 § 1 DIN CONVENȚIE

A. Argumentele părților

1. Argumentele reclamanților

43. Reclamanții s-au plîns despre reținerea lor ilegală, contrar legislației naționale. În special, unicul motiv pentru reținerea lor la 5 noiembrie 2004, menționat de către ofițerul care a înfăptuit reținerea în procesul-verbal al ședinței a fost că „martorii oculari au indicat direct ca [fiecare reclamant] a săvârșit infracțiunea prevăzută de articolul 195 alin. 2 din Codul penal”. Totuși, așa cum s-a stabilit de către judecătorul de instrucție (a se vedea paragraful 20 *supra*), materialele prezentate instanței nu au inclus nici o declarație a martorilor care ar indica pe oricare dintre reclamanți precum că ar fi comis vreo infracțiune.

44. Mai mult, reclamanții au fost reținuți în absența unei bănuieli rezonabile că ar fi comis infracțiunea. Procesul reprezenta o persecuție, ca formă de răzbunare pentru insistența depusă în sensul executării unei hotărâri definitive în valoare de peste 885,000 dolari SUA pronunțată împotriva SA Aroma și în favoarea Aroma Floris, aflată parțial în proprietatea lui S.L. și a lui A.F. O cerere în privința acestei cauze a fost depusă la Curtea de la Strasbourg. Urmărirea penală a fost reluată la scurt timp după publicarea unui articol în ziarul Timpul la 8 octombrie 2004, acuzînd autoritățile de neexecutarea intenționată a hotărârii, pentru că debitorul, SA Aroma, ar fi prezentat interes de afaceri fiului Președintelui țării. De asemenea, acel articol informa publicul despre cererea nr. 25058/04, introdusă la Curte. În septembrie 2008, după comunicarea cererii Guvernului Republicii Moldova, respectivei companii i s-a plătit întreaga sumă a datoriei restante și cauza a fost soluționată pe calea reglementării amiabile cu Guvernul (a se vedea *Aroma Floris c. Moldovei* (dec.), nr. 25058/04, 13 noiembrie 2008).

45. În final, reclamanții au susținut că fiecare dintre ei a fost deținut contrar legii, pentru o perioadă de peste șaptezeci și două de ore anterior eliberării acestora la 8 noiembrie 2004.

2. Argumentele Guvernului

46. Guvernul a susținut că la momentul reținerii reclamanților autoritățile de investigare aveau o bănuială rezonabilă că aceștia au comis o infracțiune, fapt probat prin materialele ample din cele trei cauze penale, două dintre care au fost conexe în februarie 2005.

47. În ceea ce privește argumentul reclamanților că nu exista nici o declarație a martorilor oculari în dosarul cauzei penale nr. 2004036575, care

ar confirma încheierea judecătorului de instrucție prin care s-a dispus reținerea lor, Guvernul a susținut că asemenea declarații ale martorilor oculari puteau fi găsite în dosarul intentat pe baza cauzelor penale nr. 2003035083 și nr. 2003035115. Luând în considerație faptul că acestea erau numeroase și voluminoase, era imposibilă notarea tuturor acestora în porțiunea mică de pe pagina rezervată motivelor reținerii din procesul-verbal al reținerii reclamanților. Mai mult, infracțiunea fiind una economică, documentele probatorii erau la fel de importante.

48. Contrar declarațiilor reclamanților, autoritățile ruse și române nu i-au găsit nevinovați, dar au refuzat extrădarea doar din cauza lipsei informațiilor suficiente. Mai mult, S.L. s-a eschivat intenționat în Federația Rusă, știind că, în calitate de cetățean al acestei țări, nu putea fi extrădat.

49. Potrivit Guvernului, reclamanții au fost arestați la 5 noiembrie 2004 la ora 12:20 și respectiv la 16:20 și au fost aduși în fața judecătorului de instrucție în termen de șaptezeci și două de ore, după cum este prevăzut de legislația națională.

B. Aprecierea Curții

50. Curtea reiterează că „caracterul „rezonabil” al unei bănuieli pe care trebuie să se bazeze o reținere constituie o parte esențială a garanției împotriva reținerii și detenției arbitrare prevăzute în articolul 5 § 1 (c) din Convenție. A avea o „bănuială rezonabilă” presupune existența faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv, că persoana respectivă ar fi putut comite infracțiunea. Totuși, ceea ce poate fi considerat „rezonabil” depinde de toate circumstanțele”. În timp ce anumite circumstanțe speciale pot afecta limitele în care autoritățile pot dezvălui informații, nici chiar „exigențele combaterii crimelor teroriste nu pot justifica extinderea noțiunii de „caracter rezonabil” pînă la momentul în care esența protecției asigurate de articolul 5 § 1 ar fi prejudiciată” (a se vedea *Fox, Campbell și Hartley c. Regatului Unit*, 30 august 1990, § 32, Seria A nr. 182, și *Stepuleac c. Moldovei*, nr. 8207/06, § 68, 6 noiembrie 2007).

51. De asemenea, Curtea reiterează că, în cazul privării de libertate, este deosebit de important ca principiul general al certitudinii legale să fie respectat. Prin urmare, este esențială definirea clară în legislația națională a condițiilor privării de libertate, precum și ca legea însăși să fie previzibilă în aplicarea sa, astfel încît să corespundă standardului de „legalitate” stabilit de Convenție, un standard care presupune ca legea în cauză să fie suficient de exactă pentru a permite persoanei – cu sfaturi adecvate, în caz de necesitate – să prevadă, la un nivel rezonabil în circumstanțele respective, consecințele pe care le-ar putea genera o anumită acțiune (a se vedea *Steel și Alții c. Regatului Unit*, 23 septembrie 1998, § 54 *Reports of Judgments and Decisions 1998 VII*, și *Holomiov c. Moldovei*, nr. 30649/05, § 126, 7 noiembrie 2006).

52. Curtea notează că în temeiul articolului 166 din Codul de procedură penală („CPP”), o persoană bănuită de comiterea unei infracțiuni poate fi reținută doar în anumite circumstanțe, în special dacă există temeiuri pentru reținere. Unul dintre temeiurile reținerii este „dacă martorul ocular, inclusiv victima, indică direct că anume această persoană a săvârșit infracțiunea” (a se vedea paragraful 34 *supra*). Ofițerul care a efectuat reținerea s-a bazat exclusiv pe acest temei în procesul-verbal al reținerii reclamantului (a se vedea paragraful 18 *supra*). Totuși, după cum a stabilit ulterior judecătorul de instrucție în ședința din 8 noiembrie 2004, asemenea declarații ale martorilor oculari nu se conțineau în dosar (a se vedea paragraful 20 *supra*).

53. Curtea remarcă afirmația Guvernului, conform căreia declarațiile martorilor oculari sunt prezente în celelalte două cauze penale și erau prea numeroase pentru a fi menționate în procesul-verbal al reținerii. Curtea este de acord că ar putea fi imposibilă includerea detaliilor complete privind martorii oculari sau declarațiile acestora în spațiul limitat rezervat în procesul-verbal cu privire la reținere. Totuși, nu au existat impedimente pentru ca ofițerul de urmărire penală să prezinte declarațiile pertinente judecătorului de instrucție la ședința din 8 noiembrie 2004. Într-adevăr, examinând partea materialelor din cauza penală nr. 2003035083, prezentată de ofițerul de urmărire penală suplimentar principalei cauze penale în curs de examinare (nr. 2004036575), instanța nu a găsit nici o declarație a martorilor nici în acel dosar (a se vedea paragrafele 20 și 21 *supra*). În final, instanța ierarhic superioară care a casat încheierea judecătorului de instrucție din 8 noiembrie 2004 nu a menționat constatările de fapt referitoare la problema dată.

Rezultă că, contrar afirmației ofițerului de urmărire penală, la momentul reținerii reclamantului, dosarul prezentat judecătorului de instrucție nu conținea nici o declarație a martorilor oculari care ar fi indicat faptul că reclamantii au comis o infracțiune.

54. Guvernul a susținut, de asemenea, că, în orice caz, tipul de infracțiune de a cărei comitere erau bănuți reclamantii, suplimentar declarațiilor martorilor, necesita și documente probatorii, și că asemenea probe au fost prezentate judecătorului de instrucție. În scopul verificării corespunderii cu legislația națională, Curtea nu trebuie să determine existența și întinderea acestor probe suplimentare. Ea notează că, deși probe suplimentare ar fi putut exista și constitui temei legitim pentru luarea măsurilor preventive (a se vedea, de exemplu, articolul 176 din CPP, citat în paragraful 34 *supra*, care aparent se referă la existența unei „bănuieli rezonabile” că persoana a comis o infracțiune), ofițerul de urmărire penală s-a bazat exclusiv pe prezența declarațiilor martorilor oculari. Guvernul sugerează că articolul 166 § 1 (2) din CPP (a se vedea paragraful 34 *supra*) trebuie interpretat extensiv și trebuie să includă probe documentare și de altă natură, în pofida formulării relativ clare a prevederii legale respective. În opinia Curții, aceasta ar submina în mod considerabil caracterul

previzibil al legii respective, în special deoarece ea stabilește temeuri exacte pentru privarea persoanelor de libertate (a se vedea paragraful 51 *supra*).

55. Rezultă că reținerea reclamanților la 5 noiembrie 2004 pe motiv că martorii oculari i-au identificat în calitate de autori ai infracțiunii era contrară legislației naționale. Respectiv, s-a produs o încălcare a articolului 5 § 1 din Convenție.

56. În contextul acestei constatări, Curtea consideră că nu este necesară examinarea separată a plîngerii în temeiul articolului 5 § 1 din Convenție privind respectarea termenului de șaptezeci și două de ore pentru reținerea reclamanților, dat fiind faptul că întreaga perioadă a reținerii acestora a fost contrară prevederii respective.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 5 § 2 DIN CONVENȚIE

57. Reclamanții s-au plîns că nu au fost informați prompt despre toate acuzațiile ce li se aduc. În special, ei au fost inițial informați despre cauza penală nr. 2004036575 și numai ulterior au aflat despre celelalte două cauze penale în privința lor (nr. 2003035083 și 2003035115).

58. Guvernul a afirmat că reclamanții au fost informați despre principalele probe și acuzații din cadrul celor trei cauze penale de la început.

59. Curtea notează că CCCEC, care a cercetat pretinsele infracțiuni, împreună cu Procuratura Generală au răspuns Agentului Guvernamental că reclamanții nu au fost informați despre cele două cauze penale (a se vedea paragraful 32 *supra*). Din circumstanțele cauzei reiese că reclamanții au aflat despre celelalte două cauze penale la 8 noiembrie 2004 (a se vedea paragrafele 21 și 23 *supra*) și procurorul s-a referit la cealaltă în recursul său din aceeași dată.

60. De asemenea, Curtea notează că ofițerii de urmărire penală ai CCCEC au decis că erau necesare investigații separate, astfel confirmînd că în opinia lor obiectul și/sau probele acumulate erau suficient de distincte pentru a justifica examinarea lor separată. Aceasta, în schimb, relevă faptul că era necesar ca reclamanții să cunoască și matreialele din celelalte două cauze declanșate în privința lor.

61. Guvernul a susținut că nu era necesară informarea reclamanților despre cele două cauze suplimentare, dat fiind faptul că ultima a fost pornită pentru investigarea unei infracțiuni bănuite și doar ulterior s-a constatat că acestea conțineau materiale care probau vinovăția reclamanților. Totuși, Curtea notează că deja la 8 noiembrie 2004, procurorul a considerat necesară prezentarea judecătorului de instrucție a materialelor din una dintre celelalte două cauze și în aceeași zi s-a referit la materialele din cealaltă cauză în recursul său. Reiese că acele materiale se refereau suficient de mult la reclamanți și, ținînd cont de faptul că ele ar fi putut servi ca bază pentru

detenția acestora, reclamanții ar fi trebuit să dispună de un minim de informație cu privire la cele două cauze suplimentare.

62. În final, Curtea notează că reclamanții au aflat indirect despre noile acuzații aduse împotriva lor, din diverse decizii și recursuri și după trei zile de detenție. Dînșii au fost informați în mod oficial cu privire la noile acuzații suplimentare chiar încă și mai târziu, la o dată necunoscută.

63. Avînd în vedere întîrzierea cu care reclamanții au fost informați despre două cauze penale suplimentare în privința lor și despre faptul că ofițerii de urmărire penală și procurorii s-au bazat în mod expres pe respectivele materiale suplimentare în solicitarea detenției reclamanților în arest preventiv, Curtea hotărăște că autoritățile nu și-au îndeplinit obligațiile ce decurg din articolul 5 § 2 din Convenție. Prin urmare, s-a produs o încălcare a prevederii respective.

IV. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 5 § 4 DIN CONVENȚIE

64. Reclamanții s-au plîns că nu li s-a permis să se întîlnească în mod confidențial cu avocații lor, dat fiind faptul că dînșii trebuiau să poarte discuțiile direct în biroul ofițerului de urmărire penală în prezența acestuia și a unei persoane de gardă care era mascată. Și O.L. s-a întîlnit cu avocatul său într-o încăpere în care aceștia erau separați printr-un paravan din sticlă și unde erau nevoiți să strige pentru a se auzi între ei. Prin urmare, nu a existat confidențialitate în comunicarea dintre avocat și client. Reclamanții au depus plîngerea inițială în temeiul articolului 6 § 3 din Convenție, dar în observațiile lor ulterioare s-au referit la aceasta în temeiul articolului 5 § 4 din Convenție.

65. S.L. s-a plîns și că i s-a refuzat să își contacteze avocatul pe care l-a ales, acesta fiind înlocuit cu un avocat din oficiu în care dînsul nu avea încredere.

66. Guvernul a afirmat că fiecare reclamant s-a întîlnit cu avocatul său în biroul ofițerului de urmărire penală și că pe durata respectivă toate celelalte persoane au părăsit biroul pentru a asigura confidențialitatea întrevederii. Mai mult, reclamanții nu s-au plîns de lipsa confidențialității, ceea ce demonstrează că aceasta nu a fost încălcată. S.L. a avut o întîlnire în camera separată prin paravanul din sticlă, iar O.L. s-a întîlnit cu avocatul său doar în biroul ofițerului de urmărire penală.

67. Guvernul a afirmat că, din motive de securitate, la CCCEC telefonul mobil al lui S.L. a fost sechestrat. Din acest motiv, i s-a oferit un alt telefon mobil pentru a-și contacta avocatul, însă dînsul nu își putea aminti numele și numărul de telefon. Prin urmare, pentru a asigura respectarea drepturilor sale, a fost invitat un avocat din oficiu. Mai mult, nici o plîngere nu a fost făcută ofițerului de urmărire penală în privința refuzului de i se permite avocatului ales de S.L. să-l reprezinte.

68. Referitor la plîngerea lui S.L. în temeiul articolului 5 § 4 în privința paravanului din sticlă din Izolatorul de detenție preventivă al CCCEC, Curtea reiterează că ea a constatat deja încălcări în ceea ce privește plîngeri similare în cauze precum *Castravet c. Moldovei* nr. 23393/05, § 61, 13 martie 2007; *Istratii și alții c. Moldovei* nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05, § 101, 27 martie 2007; *Modarca c. Moldovei* nr. 14437/05, § 99, 10 mai 2007; și *Musuc c. Moldovei* nr. 42440/06, § 57, 6 noiembrie 2007. În asemenea circumstanțe și avînd în vedere asemănarea plîngerii în prezenta cauză cu cele din cauzele menționate *supra*, Curtea consideră imposibilă îndepărtarea de la raționamentul și constatările sale în cauzele respective. Astfel, din acest punct de vedere, în privința lui S.L. s-a produs o încălcare a articolului 5 § 4 din Convenție.

69. Curtea notează, totuși, că O.L. nu a contrazis afirmația Guvernului că dînsul nu a avut întîlniri cu avocatul său în camera cu paravanul din sticlă. Respectiv, Curtea nu constată o încălcare a articolului 5 § 4 în privința acestei plîngeri în cazul lui O.L.

70. De asemenea, Curtea notează că părțile nu sunt de acord cu privire la faptul că ofițerul de urmărire penală și persoana care era de pază au părăsit biroul pentru a permite discuțiile confidențiale dintre fiecare reclamant și avocatul său. Dat fiind faptul că nu dispune de probe pentru a verifica afirmația reclamantilor în această privință, precum și faptul că lipsește o plîngere oficială depusă la autoritățile naționale, ea constată că nu s-a stabilit producerea unei imixtiuni în confidențialitatea întîlnirilor. Respectiv, din acest punct de vedere nu s-a produs o încălcare a articolului 5 § 4.

71. În cele din urmă, referitor la plîngerea lui S.L. că inițial nu i s-a permis să fie reprezentat de un avocat ales de el, Curtea notează că dînsul a fost de fapt asistat de un avocat din oficiu, avînd în vedere imposibilitatea acestuia de a-și aminti numărul de telefon al avocatului său. Mai mult, la momentul respectiv el nu a informat ofițerul de urmărire penală despre existența vreunui motiv pentru a nu avea încredere în avocatul numit din oficiu și nici nu a solicitat localizarea avocatului său de către o altă persoană, precum a făcut fiul său (a se vedea paragraful 15 *supra*). Mai important, S.L. nu a susținut că declarațiile sale făcute în prezența avocatului respectiv au fost obținute prin aplicarea vreunei forme de constrîngere sau că acestea ar fi afectat în mod negativ desfășurarea procedurilor în privința sa (a se vedea *mutatis mutandis* și *a contrario*, *Salduz c. Turkey* [GC], nr. 36391/02, §§ 50-62, 27 noiembrie 2008). În asemenea circumstanțe, Curtea constată că în această privință nu a avut loc o încălcare a dreptului lui S.L. de a fi reprezentat de un avocat.

V. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

72. În sfîrșit, reclamantii s-au plîns că nu au dispus de remedii eficiente în privința plîngerilor lor în temeiul articolului 5 § 1 din Convenție. Ei s-au

referit la două plângeri depuse de A.F. la procuratură, care au rămas fără un răspuns corespunzător.

73. Guvernul nu a fost de acord și a notat că A.F. nu este unul dintre reclamanți, care nu puteau să se bazeze decât pe propriile plângeri.

74. Curtea notează că reclamanții au avut dreptul de a contesta reținerea lor în instanță și că dînșii au făcut-o, redobândindu-și chiar libertatea conform hotărîrii primei instanțe. Deși instanța superioară a anulat hotărîrea respectivă și a dispus cercetarea lor în stare de arest, aceasta nu înseamnă că remediile aflate la dispoziția lor au fost ineficiente doar pentru că decizia nu a fost în favoarea lor.

75. În consecință, Curtea constată că în prezenta cauză nu a avut loc o încălcare a articolului 13 din Convenție.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

76. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoloalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu moral

77. Reclamanții au pretins 15,000 euro (EUR) fiecare pentru prejudiciul cauzat acestora și reputației lor profesionale în urma detenției lor ilegale.

78. Guvernul a considerat pretențiile reclamanților drept neîntemeiate și exagerate în comparație cu alte cauze similare.

79. Luînd în considerație încălcările constatate *supra*, Curtea consideră că acordarea unei compensații pentru prejudiciul moral este justificată în prezenta cauză. Efectuînd această apreciere pe principii echitabile, Curtea acordă câte 4,000 EUR fiecărui reclamant.

B. Costuri și cheltuieli

80. Reclamanții nu au depus o cerere pentru costuri și cheltuieli.

C. Penalități

81. Curtea consideră oportun ca penalitatea de întârziere să fie bazată pe rata limită a dobînzii Băncii Centrale Europene, căreia urmează să i se adauge trei procente.

DIN ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* inadmisibilă cererea în temeiul articolului 6 § 1 din Convenție și restul cererii admisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a articolului 5 § 1 din Convenție în privința ambilor reclamanți;
3. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a articolului 5 § 2 din Convenție în privința ambilor reclamanți;
4. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a articolului 5 § 4 din Convenție în privința cererii primului reclamant referitoare la paravanul din sticlă de la Izolatorul de detenție preventivă al CCCEC și că nu a avut loc o încălcare a aceleiași prevederi privind pretinsa lipsă a reprezentantului legal pe parcursul primelor interogări la poliție;
5. *Hotărăște* că nu a avut loc o încălcare a articolului 5 § 4 din Convenție în privința celui de-al doilea reclamant;
6. *Hotărăște* că nu a avut loc o încălcare a articolului 13 din Convenție în privința vreunuia dintre reclamanți;
7. *Hotărăște*
 - (a) că Statul reclamat trebuie să achite reclamantului, în decurs de trei luni de la data la care hotărîrea va deveni definitivă în conformitate cu prevederile articolului 44 § 2 din Convenție, 4 000 EUR (patru mii euro) fiecărui reclamant pentru prejudiciul moral, sumă de bani care urmează a fi achitată în valuta națională a statului reclamat la rata de schimb aplicabilă la data efectuării plății, plus orice taxă care ar putea fi încasată;
 - (b) că din momentul expirării celor trei luni sus menționate, o penalitate de întârziere va fi plătită reieșind din cuantumul de mai sus la rata limită a dobânzii Băncii Centrale Europene pentru perioada de penalizare plus trei procente;
8. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului de satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 15 decembrie 2009 potrivit articolului 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte